

دیدگاه جامعه‌ی حسابداری ایران

در مورد پذیرش

استانداردهای بین‌المللی حسابداری

دکتر علی رحمانی

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(س)

شراره علیپور

دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه الزهراء(س)

هماهنگ‌سازی استانداردهای بین‌المللی حسابداری موافقان و مخالفان دارد. موافقان بر این باورند که پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری کاهش هزینه‌های دستیابی به اطلاعات، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین معامله‌گران داخلی و خارجی، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و امکان انتقال سرمایه در سطح بین‌المللی را فراهم می‌آورد، اما مخالفان، تفاوت‌های فرهنگی و اقتصادی و نیازهای متفاوت استفاده‌کنندگان (باتوجه به فضای کسب و کار کشور) را دلایلی بر رد هماهنگ‌سازی می‌دانند. این موضوع ما را بر آن داشت تا لزوم استفاده از استانداردهای بین‌المللی حسابداری را در کشور به بوته‌ی نظرسنجی نمونه‌ای از جامعه‌ی حسابداری ایران بگذاریم. نمونه‌ای که آن را در دو گروه حرفه‌ای و علمی نیز طبقه‌بندی کردیم. بر اساس این پژوهش مشخص شد هر دو گروه و در نتیجه جامعه‌ی حسابداری ایران با پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری و رویکرد هماهنگ‌سازی موافق است. بنابراین سازمان‌های حسابرسی و بورس و اوراق بهادار به عنوان نهادهای حرفه‌ای و تاثیرگذار و با توجه به نتایج این تحقیق می‌توانند در ایجاد شرایط لازم برای هماهنگ‌سازی پیش‌قدم باشند. در بسیاری از کشورها پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری از طریق مجامع حرفه‌ای و نیز بورس‌ها آغاز شده است.

مقدمه

در عصر پیشرفت‌های سریع، حسابداری ناچار است به‌روز باشد و منطبق با نیازهای استفاده‌کنندگان رشد یابد تا به عنوان یک خدمت مستهلک شده به حساب نیاید. با روزافزون شدن مبادلات بین‌المللی و حرکت سرمایه و افزایش شرکت‌های بین‌المللی و فراملی، هماهنگ‌سازی استانداردهای حسابداری مورد توجه قرار گرفت. این نیاز در جامعه‌ی جهانی کاملاً درک شده و از سال ۱۹۸۱ تحقیقات و مقالات بسیاری در این خصوص ارائه شده است. یکی از عوامل اصلی موفقیت در پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری، دیدگاه جامعه‌ی حسابداری در آن کشور است. بنابراین، در ایران نیز در صورتی که جامعه‌ی حسابداری ایران نیاز به این تغییر را احساس نکند، مسیر هماهنگ‌سازی با سختی و کندی پیش خواهد رفت. در همین زمینه، برای بررسی میزان آمادگی ذهنی پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری در بین اعضای علمی و حرفه‌ای این رشته به تحقیق در این زمینه پرداختیم.

لزوم هماهنگ‌سازی

در ایران هماهنگ‌سازی در عرصه‌های مختلف بین‌المللی مورد پذیرش و توجه بوده است. ایران در زمینه‌های مختلف، استانداردهای تدوین شده‌ی بین‌المللی را پذیرفته و از این طریق خود را در رقابت‌های تجاری و غیرتجاری جهانی پابرجا نگاه داشته است. از آن جمله می‌توان به پذیرش استانداردهای کیفیت^۱، استانداردهای محیط زیست^۲ و استانداردهای سیستم مدیریت امنیت اطلاعات^۳ اشاره کرد که روز به روز به شکل گسترده‌تری در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. در عرصه‌ی تجاری نیز ایران، مقررات یکنواخت اعتبارات اسنادی یا اینکوترمز^۴ را پذیرفته است و یکی از اعضای فعال اتاق بازرگانی بین‌المللی^۵ (ICC) است. اینکوترمز گردآوری مقررات بین‌المللی برای تفسیر اصطلاحات بازرگانی است که معمولاً در بازرگانی خارجی به کار می‌روند. همچنین هدف دیگر این قوانین، جلوگیری احتمالی از تردید ناشی از تفاسیر گوناگون این اصطلاحات از سوی کشورهای مختلف

یا دست‌کم کاهش چشمگیر آنها است. غالباً طرفین یک قرارداد از گوناگونی عملیات بازرگانی به کار گرفته در کشور متبوع‌شان، بی‌خبرند. این امر شبهه‌انگیز و ستیز‌آفرین است و سبب از دست رفتن زمان و پول می‌شود. برای چاره‌اندیشی این مشکلات، اتاق بازرگانی بین‌المللی نخستین بار در سال ۱۹۳۶ سلسله‌ای از مقررات بین‌المللی به منظور تفسیر اصطلاحات بازرگانی را منتشر ساخت. مشخص است که در صورت عدم پذیرش این مقررات هیچگونه مبادله‌ای با سایر کشورها مقدور نبود.

در مورد استانداردهای حسابداری بین‌المللی نیز چنین است و پس از مدتی تنها کشورهایی می‌توانند به مبادلات و سرمایه‌گذاری‌های برون‌مرزی وارد شوند که برای اجتناب از تفسیرهای نادرست، از استانداردهای هماهنگ استفاده کنند. در ایران گرچه استانداردهای حسابداری بین‌المللی رسماً پذیرفته نشده است ولی با توجه به اینکه مبنای اصلی استانداردهای ملی ایران، استانداردهای حسابداری بین‌المللی است و همچنین با توجه به اظهارات سدرستم و سان^۶

۲۰۰۸) مبنی بر این که هرچه قوانین حسابداری ملی به استانداردهای حسابداری بین‌المللی نزدیک‌تر باشد، هزینه‌ی تغییر کمتر و منفعت آن بیش‌تر است و در نتیجه تغییر راحت‌تر انجام می‌شود، می‌توان راه پیش‌رو در راستای هماهنگ‌سازی در ایران را نسبتاً هموار و کم‌هزینه تلقی کرد.

کنفرانس بین‌المللی تجارت و توسعه‌ی ملل متحد (آنکتاد)^۶ نیز در دوازدهمین کنفرانس خود در سال ۲۰۰۸ منافع حاصل از یکسان‌سازی استانداردهای بین‌المللی را بسیار با اهمیت می‌داند. انتقال و استفاده‌ی موثر از منابع اقتصادی، ایجاد اطلاعات مربوط برای سرمایه‌گذاری بالقوه، پیشرفت اجتماعی، کاهش ریسک ارزیابی شده‌ی کشورها و در نتیجه کاهش هزینه‌ی سرمایه، مهم‌ترین این منافع است. آنکتاد معتقد است وقتی اطلاعات مالی قابل اطمینان و قابل مقایسه باشند توانایی کشورها برای جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی بیشتر می‌شود، در حالی که استفاده از استانداردهای ملی مقایسه‌ی فرصت‌های سرمایه‌گذاری را وقت‌گیر و هزینه‌بر می‌نمایند.

فرضیه‌های تحقیق

با توجه به بررسی‌های انجام شده در ادبیات تحقیق، فرضیه‌های پژوهش به شکل زیر تدوین شد:

۱- جامعه‌ی حسابداری ایران با استانداردهای بین‌المللی حسابداری آشنا است.

۲- جامعه‌ی حسابداری ایران با پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری موافق است.

روش انجام پژوهش

روش تحقیق حاضر پیمایشی است. با توجه به اینکه نگرش افراد به استانداردهای بین‌المللی حسابداری یکی از عوامل اصلی در پذیرش

آن است، برای دستیابی به اهداف پژوهش، استادان دانشگاه‌های تهران در حوزه‌ی مرتبط، مدیران و کارشناسان بانک‌ها و شرکت‌های بزرگ، مدیران و افراد ذی‌صلاح در نهادهای مرتبط مانند سازمان حسابرسی، کمیته‌ی تدوین استانداردهای حسابداری، سازمان بورس و اوراق بهادار و حساب‌برسان مورد پرسش قرار گرفته‌اند. جهت شناخت ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان و اطمینان از اعتبار نظرات آنها، سؤالاتی در خصوص میزان تحصیلات، سابقه‌ی کاری و محل خدمت آنها نیز پرسیده

ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان

مجموعاً ۱۲۰ نفر در این تحقیق مورد پرسش قرار گرفته‌اند که از بین ایشان ۷۴ نفر (۶۱٫۷ درصد) در گروه حرفه‌ای و ۴۶ نفر (۳۸٫۳ درصد) در

نگاره ۱- توصیف موقعیت تحصیلی پاسخ‌دهندگان

گروه تحصیلات	تعداد	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری	مجموع
حرفه‌ای	فراوانی	۳۹	۳۵	۰	۷۴
	درصد	۵۲٫۷	۴۷٫۳	۰	۱۰۰٫۰
دانشگاهی	فراوانی	۱	۳۳	۱۲	۴۶
	درصد	۲٫۲	۷۱٫۷	۲۶٫۱	۱۰۰٫۰
مجموع	فراوانی	۴۰	۶۸	۱۲	۱۲۰
	درصد	۳۳٫۳	۵۶٫۷	۱۰٫۰	۱۰۰٫۰

نگاره ۲- میزان آشنایی با استانداردهای ملی حسابداری ایران

طیف گویه	کاملاً ناآشنا	ناآشنا	تاحدی آشنا	آشنا	کاملاً آشنا
حرفه‌ای	۱٫۴	۰	۱۸٫۹	۵۴٫۱	۲۵٫۷
دانشگاهی	۰	۰	۴٫۳	۵۴٫۳	۴۱٫۳
مجموع	۰٫۸	۰	۱۳٫۳	۵۴٫۲	۳۱٫۷

نگاره ۳- آزمون معنی‌دار بودن میزان آشنایی با استانداردهای ملی حسابداری ایران

طیف گویه	تعداد	میانگین بدست آمده	t*	dt	Sig
حرفه‌ای	۷۴	۴٫۰۳	۱۱٫۶۵	۷۳	۰٫۰۰۰
دانشگاهی	۴۶	۴٫۳۷	۱۶٫۲۴	۴۵	۰٫۰۰۰
کل	۱۲۰	۴٫۱۶	۱۷٫۸۷	۱۱۹	۰٫۰۰۰

* از آن‌جا که طیف مورد سنجش ۵ گزینه‌ای بوده است، میانگین نظری ۳ در نظر گرفته شده است.

گروه دانشجویی قرار داشته‌اند. نتایج نگاره‌ی یک نشان می‌دهد که بیش از نیمی از افراد گروه حرفه‌ای (۵۲٫۷ درصد) دارای تحصیلات کارشناسی بوده‌اند و در حالی که ۷۱٫۷ درصد گروه دانشجویی تحصیلات کارشناسی ارشد داشته‌اند. (نگاره ۱)

دانشگاهیان موافق جایگزینی استانداردهای بین‌المللی حسابداری با استاندارد ملی بوده‌اند و در مجموع ۲۱٫۷ درصد حرفه‌ای‌ها و ۱۰٫۹ درصد دانشگاهیان مخالف یا کاملاً مخالف بوده‌اند. در مجموع پاسخ‌گویان نیز ۶۵٫۸ و نگاره ۷)

نگاره ۴ میزان آشنایی با استانداردهای بین‌المللی حسابداری

طیف گویه	کاملاً ناآشنا	ناآشنا	تاحدی آشنا	آشنا	کاملاً آشنا
حرفه‌ای	۰	۹٫۵	۵۰٫۰	۳۶٫۵	۴٫۱
دانشگاهی	۰	۰	۴۳٫۵	۴۳٫۵	۱۳
مجموع	۰	۵٫۸	۴۷٫۵	۳۹٫۲	۷٫۵

نگاره ۵ آزمون معنی دار بودن میزان آشنایی با استانداردهای بین‌المللی حسابداری

تعداد	میانگین به دست آمده	t*	dt	Sig
۷۴	۳٫۳۵	۴٫۲۵	۷۳	۰٫۰۰۰
۴۶	۳٫۷۰	۶٫۷۹	۴۵	۰٫۰۰۰
۱۲۰	۳٫۴۸	۷٫۳۴	۱۱۹	۰٫۰۰۰

* از آنجا که طیف مورد سنجش ۵ گزینه‌ای بوده است، میانگین نظری ۳ در نظر گرفته شده است.

نگاره ۶ میزان موافقت با جایگزینی استانداردهای بین‌المللی حسابداری با استانداردهای ملی

طیف گویه	کاملاً مخالف	مخالف	بی تفاوت	موافق	کاملاً موافق
حرفه‌ای	۱٫۴	۲۰٫۳	۱۶٫۲	۵۱٫۴	۱۰٫۸
دانشگاهی	۲٫۲	۸٫۷	۱۷٫۴	۶۳	۸٫۷
مجموع	۱٫۷	۱۵٫۸	۱۶٫۷	۵۵٫۸	۱۰٫۰

نگاره ۷ آزمون معنی دار بودن میزان موافقت با جایگزینی استانداردها

تعداد	میانگین به دست آمده	t*	dt	Sig
۷۴	۳٫۵۰	۴٫۳۸	۷۳	۰٫۰۰۰
۴۶	۳٫۶۷	۵٫۴۱	۴۵	۰٫۰۰۰
۱۲۰	۳٫۵۷	۶٫۶۶	۱۱۹	۰٫۰۰۰

* از آنجا که طیف مورد سنجش ۵ گزینه‌ای بوده است، میانگین نظری ۳ در نظر گرفته شده است.

آزمون فرضیه‌ها

آشنایی با استانداردهای حسابداری

با توجه به موضوع تحقیق که ارزیابی دیدگاه جامعه‌ی حسابداری در مورد پذیرش استانداردهای بین‌المللی بود در گام نخست باید از آشنایی پاسخ‌گویان با استانداردهای حسابداری کشور و نیز استانداردهای بین‌المللی اطمینان حاصل می‌شد. (نگاره ۲ و نگاره ۳)

یافته‌ها نشان می‌دهد که برای دو گروه حرفه‌ای و دانشگاهی و نیز برای کل افراد مورد مطالعه، سطح معنی‌داری به دست آمده برای هر سه آزمون کمتر از حداقل مقدار قابل پذیرش است. ($P < 0/05$) بنابراین هر دو گروه حرفه‌ای و دانشگاهی و نیز مجموع پاسخ‌گویان در حد زیادی با استانداردهای ملی حسابداری آشنا هستند. (نگاره ۴ و نگاره ۵)

اگرچه میزان آشنایی با استانداردهای بین‌المللی کمتر از استانداردهای ملی است ولی یافته‌ها نشان می‌دهد که برای دو گروه حرفه‌ای و دانشگاهی و نیز برای کل افراد مورد مطالعه، سطح معنی‌داری به دست آمده برای هر سه آزمون کم‌تر از حداقل مقدار قابل پذیرش است ($P > 0/05$). بنابراین هر دو گروه حرفه‌ای و دانشگاهی و نیز مجموع پاسخ‌گویان با استانداردهای بین‌المللی حسابداری آشنا هستند.

موافقت با جایگزینی استانداردهای بین‌المللی حسابداری با استاندارد ملی در بین گروه‌های مورد مطالعه ۵۱٫۴ درصد حرفه‌ای‌ها و ۶۳ درصد

یافته‌ها نشان می‌دهد که برای دو گروه حرفه‌ای و دانشگاهی و نیز برای کل افراد مورد مطالعه، سطح معنی‌داری به‌دست آمده برای هر سه آزمون کم‌تر از حداقل مقدار قابل پذیرش است. ($P < 0/05$) بنابراین هر دو گروه حرفه‌ای و دانشگاهی و نیز مجموع پاسخ‌گویان با جایگزینی استانداردهای بین‌المللی حسابداری با استاندارد ملی موافق هستند.

به این ترتیب دومین فرضیه‌ی پژوهش تایید می‌گردد با این توضیح که میزان موافقت جامعه‌ی دانشگاهی بیش از جامعه‌ی حرفه‌ای است.

مزیت پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری از دیدگاه جامعه‌ی حسابداری ایران

با توجه به تأیید موافقت جامعه‌ی حسابداری ایران با پذیرش استانداردهای

بین‌المللی حسابداری مزیت پذیرش نیز در نظر آنها مورد بررسی و سنجش قرار گرفت، می‌توان گفت که در حدود ۹۵ درصد پاسخ‌گویان معتقد به وجود مزیت در استانداردهای بین‌المللی حسابداری هستند.

بیش از نیمی از افراد گروه حرفه‌ای (۵۱,۴ درصد) امکان انتقال سرمایه در سطح بین‌المللی را مهم‌ترین مزیت

نگاره ۸ توصیف مهم‌ترین مزیت پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری

گروه	تعداد	امکان انتقال سرمایه در سطح بین‌المللی	کاهش هزینه سرمایه	کاهش ریسک تجاری ایران	کارایی تخصیص سرمایه	مزیتی ندارد
حرفه‌ای	فراوانی	۳۸	۸	۱۸	۱۷	۳
	درصد	۵۱,۴	۱۰,۸	۲۴,۳	۹,۵	۴,۱
دانشگاهی	فراوانی	۱۹	۴	۱۰	۱۰	۳
	درصد	۴۱,۳	۸,۷	۲۱,۷	۲۱,۷	۶,۵
مجموع	فراوانی	۵۷	۱۲	۲۸	۱۷	۶
	درصد	۴۷,۵	۱۰	۲۳,۳	۱۴,۲	۵

ایران تأمین سرمایه‌ی مورد نیاز برای رشد و توسعه‌ی کشور است. با پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری بستر سرمایه‌گذاری در کشورمان مساعدتر می‌شود، کاری که در حالت معمول نیاز به هزینه و زمان بالایی دارد. در عین حال نباید مخالفت‌ها را نیز دست‌کم گرفت. پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری در واقع یک پروژه‌ی عظیم است که نیازمند اجماع و توافق در کلیه سطوح جامعه‌ی حسابداری ایران است. به نظر می‌رسد فرهنگ‌سازی در این زمینه و تشریح مزایا و معایب از وظایف مهم و اصلی موافقان پذیرش است.

همچنین براساس پژوهش مشخص گردید که نگرانی افراد حرفه‌ای در پذیرش بیشتر از افراد دانشگاهی است. لازم است جهت رفع این نگرانی‌ها درخصوص دلایل اصلی نگرانی‌ها و مخالفت‌ها تحقیقات لازم به عمل آید تا جهت رفع آنها برنامه‌ریزی شود.

استانداردهای بین‌المللی حسابداری موافق است. بنابراین در صورت تصمیم به این کار می‌توان امیدوار بود که همکاری و پذیرش اکثریت جامعه‌ی حسابداری راه را هموارتر و سرعت را افزون‌تر می‌نماید. همچنین مشخص شد که مهمترین مزیت این هماهنگ‌سازی از دیدگاه پاسخ‌دهندگان امکان انتقال سرمایه در سطح بین‌المللی است. این موضوع نشان می‌دهد که دغدغه‌ی اصلی جامعه‌ی حسابداری

پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری می‌دانند. در حالی که ۴۱٫۳ درصد دانشجویان این عامل را انتخاب کرده‌اند. (نگاره ۸)

بر اساس آزمون فریدمن، ترتیب مزیت‌های پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری به شرح نگاره ۹ است.

نتیجه‌گیری

با توجه به این پژوهش مشخص شد جامعه‌ی حسابداری ایران با پذیرش

نگاره ۹ رتبه‌بندی مهم‌ترین مزیت پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری

رتبه	میانگین رتبه	ابعاد
۱	۳٫۶۹	امکان انتقال سرمایه در سطح بین‌المللی
۲	۳٫۰۸	کاهش ریسک تجاری ایران
۴	۲٫۸۵	کارایی تخصیص سرمایه
۶	۲٫۷۵	کاهش هزینه‌ی سرمایه
۱۲	۲٫۶۳	مزیتی ندارد
Sig=0.000		df=4
		X ² =67.58

- 1-ISO 9000
- 2-ISO 14000
- 3-ISO 27000
- 4-International Commercial Terms

- 5-International Commercial Center
- 6-Soderstrom, Jialin Sun
- 7-UNCTAD

پی‌نوئیس‌ها

- 1- Ball, Ray, (2006), International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros and Cons for Investors, Working Paper, University of Chicago.
- 2- Barth, Mary, Lang, Mark, (2005), International accounting standards and accounting quality. www.echeat.com
- 3- Cooper C, Neu D, Lehman G, (2003), Globalisation and its discontents: a concern about growth and globalization, Accounting Forum, 27(4):359-63.
- 4- Iosco, (2005), Regulation to share information on

- international financial reporting standards, www.iosco.org/news/92. 4 October.
- 5- Rodriguse, L, Craig, R., (2006), Assessing International accounting harmonization using Hegelian dialectic, isomorphism and Foucault Critical Perspectives on Accounting.
- 6- Soderstrom, Naomi S., Kevin Jialin Sun, (2008), IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review, Working Paper, University of Colorado at Boulder & University of Hawaii at Manoa.

منابع